

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	LING 426 Sosial dilçilik, 4 kredit, 8 AKTS	
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar	
	Program (bakalavr, magistr)	Magistratura	
	Tədris semestri	2024/2025-cü tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Dos. Rasim Heydərov	
	E-mail:	rasim.heydarov@khazar.org	
	Telefon:		
	Mühazirə otağı/Cədvəl		
	Konsultasiya vaxtı	Tələbələrlə razılaşdırılmış vaxtda	
Prerekvizitlər	yoxdur		
Tədris dili	Azərbaycan		
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi		
Dərsləklər və əlavə ədəbiyyat	Dərsləklər: Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika. Bakı, 2005, 530 s. Rəcəbli Ə. Dilçilik tarixi. İki cildə. II c., Bakı, 2006, 616 s. Axundov A. Ümumi dilçilik. Bakı, 2006, 278 s. Qurbanov A. Ümumi dilçilik. I cild (3 cildə). Bakı, 2019, 448 s. Qurbanov A. Ümumi dilçilik. II cild (3 cildə). Bakı, 2019, 272 s. Qurbanov A. Ümumi dilçilik. III cild (3 cildə). Bakı, 2019, 512 s. Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, Bakı, 2013, 214 s. Əlavə ədəbiyyat: Ferdinand de Sössür. Ümumi dilçilik kursu. Bakı, 2003 İ.A Boduen de Kurtene. Ümumi dilçilik üzrə əsərləri. Bakı, 2014 Аврорин В.А. Проблемы изучения функциональной стороны языка (к вопросу о предмете социолингвистики). Л., 1975 Звегинцев В.А. О предмете и методе социолингвистики. – Известия АН СССР. Серия литературы и языка, вып. 4. М., 1976 Никольский Л.Б. Синхронная социолингвистика. М., 1976 Швейцер А.Д. Современная социолингвистика. Теория. Проблемы. Методы. М., 1976 Швейцер А.Д., Никольский Л.Б. Введение в социолингвистику. М., 1978 Теоретические проблемы социальной лингвистики. М., 1981 Звегинцев В.А. Социальное и лингвистическое в социолингвистике. – Известия АН СССР. Серия литературы и языка, вып. 3. М., 1982 Диахроническая социолингвистика. Отв. ред. В.К.Журавлев. М., 1993 Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика. М., 1996 Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика. М., 2000		
Tədris metodları	Mühazirə		+
	Qrup müzakirəsi		+
	İnteraktiv		+
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)

	Aralıq imtahanı		30
	Fəallıq		5
	Tapşırıq və testlər		20 (10+10)
	Final imtahanı		40
	Davamiyyət		5
	Yekun		100
Kursun təsviri	<i>Sosial dilçilik:</i> dil variasiyaları problemləri, sosial dilçiliyin məqsədləri, sosial dilçiliyin banisi sayılan F.de Sössürün dilçilik təlimi, sosiolinqvistikanın nəzəriyyəsi, elmlər sistemində yeri, əsas sahələri, dilin daxili strukturunun təşəkkülü və inkişaf proseslərinin sosial mahiyyəti, nitqin sosiolinqvistik aspekti, dilin sosial və funksional diferensiallaşmasında sosial münasibətlər, dildə variasiya və sosiolinqvistikanın prinsip və metodlarını araşdırılır.		
Kursun məqsədləri	<i>Kursun əsas məqsədi təhsilalanlara Azərbaycan dilçiliyinin inkişaf tarixi haqqında məlumat verməkdir. Təhsilalanlar bu kursu öyrənməklə Azərbaycan dilçiliyinin əsas istiqamətləri və nümayəndələri haqqında ətraflı məlumat əldə edəcəklər.</i> <i>Kursun spesifik məqsədləri</i> Tələbələrə akademik yardım göstərmək, onların potensialının reallaşdırılması imkanlarını artırmaq Tələbələrin fəallığına dəstək vermək və onlarda tədqiqat aparmaq vərdişlərini formalaşdırmaq		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr aşağıdakıları edə biləcəklər: 1. Sosial dilçiliyin yaranması tarixi və burada F.de Sössürün rolunu; 2. Sosioloji dilçiliyin metodoloji əsaslarını; 3. Sosioloji dilçiliyin nəzəri məsələlərini; 4. Sosial dilçiliyin əsas sahələrini; 5. Sosial dilçilik modellərini.		
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Fəallığa görə veriləcək bal tələbənin müzakirələrdə iştirakına, semestr boyu hazırladıkları təqdimatlara (prezentasiya), yeni və əlavə ədəbiyyatlara göstərdiyi marağa görə verilir. Davamiyyətə görə bal verilməsində tələbənin dərstdə ardıcıl iştirakı və dərstdə özünü qaydalara uyğun aparması nəzərə alınır. Üzürsüz buraxılan 2 dərslər üçün 1 (bir) bal çıxılır. Fənnin tədrisi zamanı verilən ballara aydınlıq gətirsək; Aralıq imtahanı – 30 (imtahanda tələbələrin biliyi yazılı tapşırıqlar vasitəsi ilə yoxlanılır) Fəallıq - 5 (Fəallığa görə veriləcək 5 bal tələbənin müzakirələrdə iştirakına, praktik tapşırıqların yerinə yetirilməsində göstərdiyi fəallığa, əlavə ədəbiyyatlara göstərdiyi marağa, semestr boyu hazırladıkları təqdimatlara (prezentasiya) görə veriləcəkdir) Tapşırıq və testlər - 20 (tapşırıqlar 10+10 midterm və final imtahanlarından əvvəl test şəklində verilir) Final imtahanı - 40 imtahanda həm klassik suallar, həm də test tapşırıqları verilir) Davamiyyət - 5 (Davamiyyətə görə bal verilməsində tələbənin dərstdə ardıcıl iştirakı və dərstdə özünü qaydalara uyğun aparması nəzərə alınacaqdır. Üzürsüz buraxılan 2 dərslər üçün 1 (bir) bal çıxılacaq) İmtahan haqqında: 1. İmtahana hazırlaşarkən dərslərdə götürülmüş qeydləri öyrənməklə yanaşı, dərslərin iş planında göstərilmiş ədəbiyyatlara, o cümlədən əlavə mənbələrə də müraciət etmək lazımdır. 2. İstifadə ediləcək ədəbiyyatın bir qismi tərəfimizdən təmin ediləcəkdir. 3. Aralıq və Final imtahanlarının hər ikisində suallar test və ya klassik ola bilər.		

Cədvəl

Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1		Dil və onda variasiyalar problemi. Sosiolinqvistikanın hüdudları və məqsədi. F.de Sössür sosioloji dilçiliyin banisi kimi.	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.7-17 Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.18-28
2		Dil və nitq dixotomiyası. Sinxroniya və diaxroniya haqqında təlim.	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.29-66 Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.67-90
3		Sosiolonqvistikanın metodoloji əsasları Dil və sosiomədəni sistemlərin izomorfizmi nəzəriyyəsi	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.91-113 Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.113-138
4		Sosiolonqvistika nəzəriyyəsi Sosiolinqvistikanın məfhumlar aparatı	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.139-164 Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.165-184
5		Dildə variasiya problemi Bilinqvizm və diqlossiya	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.185-192 Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.175-192
6		Dil situasiyalarının tipologiyası Dil siyasəti, dil quruculuğu və planlaşdırılması	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.206-218 Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.218-238
7		Aralıq imtahanı Ədəbi dillərin inkişafı və nəzəriyyəsi. Sosiolinqvistikanın bəzi problemləri.	Məruzə Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.238-265
8		Sosiolinqvistikanın elmlər sistemində yeri Sosiolinqvistikanın əsas sahələri	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.266-302 Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.303-321
9		Dilin daxili strukturunun təşəkkülü və inkişafı proseslərinin sosial mahiyyəti Nitqin sosiolinqvistik aspekti	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.322-350

			Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.351-365
10		Dilin sosial diferensiallaşması Dilin funksional və struktur daxili inkişafı arasında qarşılıqlı əlaqələr	Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.366-375 Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.376-389
11		Variasiyanın tipləri Variasiyanın səviyyələri	Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.390-394 Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.394-401
12		Alternativ modellər Dilin işlənməsinin funksional modelləri	Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.401-411 Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.411-418
13		Kommunikasiya vasitələrinin tipləri Dilin funksiyaları	Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.425-429 Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.429-450
14		Sosioliqvestikanın metodları Sosioliqvestik məlumatların toplanması metodları	Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.451-471 Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.472-479
15		Sosioliqvestik təhlil metodları Sosioliqvestik təhlil metodlarının təhlili	Rəcəbli Ə. Sosioliqvestika, 2004, s.480-495 Məruzə
16		Keçmişlərin təkrarı qiymətləndirmə	
		Final	